

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego

KNO – 4110-04-02/2012

R/12/005

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

(Tekst jednolity na podstawie uchwały Zespołu Orzekającego Komisji Rozstrzygającej w Najwyższej Izbie Kontroli z dnia 3 stycznia 2013 r.)

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	R/12/005 – Wychowanie fizyczne i sport w szkołach niepublicznych
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli, Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego
Kontroler	Tomasz Frątczak, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 080532 z 4 czerwca 2012 r. (dowód: akta kontroli, str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Zespół Szkół Społecznych Społecznego Towarzystwa Oświatowego, 00-643 Warszawa, ul. Nowowiejska 5
Kierownik jednostki kontrolowanej	Anna Sobala-Zbroszczyk, dyrektor (dowód: akta kontroli, str. 74-75)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie¹ działalność kontrolowanej jednostki w zakresie organizacji i realizacji kształcenia z wychowania fizycznego w latach szkolnych 2009/2010-2011/2012.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Powyższą ocenę działalności Zespół Szkół Społecznych uzasadnia zakres, waga i skutki nieprawidłowości, które w szczególności polegały na: niezrealizowaniu podstawy programowej wychowania fizycznego z 2008 r. w gimnazjum², co uniemożliwiało osiągnięcie celów kształcenia na tym etapie edukacji; nieprzestrzeganiu zasad dopuszczenia do użytku szkolnego programów wychowania fizycznego; zaliczaniu uczniom do obowiązkowego wymiaru lekcji wychowania fizycznego zajęć pozaszkolnych organizowanych przez inne jednostki; niezrealizowaniu w Liceum międzyprzedmiotowej ścieżki edukacyjnej *Edukacja prozdrowotna*; nierzetelnym dokumentowaniu obecności uczniów na obowiązkowych zajęciach wychowania fizycznego.

1. Organizacja i realizacja kształcenia z przedmiotu wychowanie fizyczne.

1.1. Organizacja i realizacja kształcenia z przedmiotu wychowanie fizyczne w systemie klasowo-lekcyjnym.

Opis stanu faktycznego

W ramach Zespołu Szkół Społecznych Społecznego Towarzystwa Oświatowego (Zespół Szkół, ZSS) funkcjonuje Społeczne Gimnazjum „Dwójka” nr 45 Społecznego Towarzystwa Oświatowego w Warszawie (Gimnazjum) oraz 2. Społeczne Liceum Ogólnokształcące Społecznego Towarzystwa Oświatowego w Warszawie (Liceum). (dowód: akta kontroli, str. 68)

W latach szkolnych 2009/10-2011/2012 zajęcia odbywały się w Zespole Szkół w 12 oddziałach dla odpowiednio 240, 240 i 249 uczniów. W każdym roku szkolnym zajęcia prowadzone były 12 grupach, przy czym ich liczebność nie przekraczała 26 osób zgodnie z § 6 ust. 5 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych³ (rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania). (dowód: akta kontroli, str. 69, 76-77, 355-362)

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje trzypięciową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie

² Załącznik nr 4 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2009 r. Nr 4, poz. 17). Od dnia 01.09.2012 r. obowiązuje załącznik nr 4 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w tej samej sprawie z dnia 27 sierpnia 2012 r., który obejmuje te same treści (Dz. U. z 2012 r., poz. 977).

³ Dz. U. Nr 15, poz. 142, ze zm.; rozporządzenie straciło moc z dniem 31 sierpnia 2012 r.

1.2. Organizacja obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego w formach do wyboru przez uczniów.

Opis stanu faktycznego

W latach objętych kontrolą NIK, Zespół Szkół realizował formy zajęć wychowania fizycznego do wyboru przez uczniów, tj. zajęcia sportowe, rekreacyjno-zdrowotne i aktywne formy turystyki.

Dyrektor ZSS przygotowywała na kolejne lata szkolne ofertę realizacji zajęć do wyboru przez uczniów na podstawie rozpoznanych potrzeb uczniów. Propozycje uwzględniały zainteresowania uczniów i możliwości kadrowe Zespołu Szkół (por. pkt 5.1 wystąpienia pokontrolnego). (dowód: akta kontroli, str. 70-72, 76-77, 82)

W latach objętych kontrolą zajęcia fakultatywne prowadzone były wspólnie dla uczniów Gimnazjum i Liceum.

W latach szkolnych 2009/10-2011/12 w klasie I Gimnazjum, w ramach zajęć do wyboru, realizowane były zajęcia pływania w wymiarze jednej godziny lekcyjnej tygodniowo.

W roku szkolnym 2011/12 (dla poprzednich lat szkolnych brak odpowiedniej dokumentacji) uczniowie badanego oddziału klasy III Gimnazjum mogli uczestniczyć m.in. w zajęciach: wspinaczki – 52 godziny; siłownia, turystyka i gry zespołowe (chłopcy) – 82 godziny; pilates, stretching i gry zespołowe (dziewczęta) – 81 godzin. W tym samym roku szkolnym uczniowie klasy III Liceum mogli m.in. uczestniczyć w zajęciach: turystycznych, grach zespołowych i na siłowni (chłopcy) – 44 godziny; pilates, stretching i grach zespołowych (dziewczęta) – 12 godzin. Ponadto w skontrolowanych latach szkolnych organizowano zajęcia z gimnastyki korekcyjnej dla uczniów z wadami postawy (por. punkt 1.4 niniejszego wystąpienia). (dowód: akta kontroli, str. 70, 78-80, 99)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności skontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1) W dokumencie pn. *Ocena z rekreacji* dotyczącym oceniania osiągnięć uczniów z wychowania fizycznego dopuszczono możliwość odbywania i zaliczenia zajęć do wyboru poza Zespołem Szkół, po uzyskaniu zgody nauczyciela na podstawie pisemnej prośby ucznia. Faktycznie dyrektor ZSS (lub zastępca) wyraziła w roku szkolnym 2011/12 zgodę, na podstawie pisemnych wniosków uczniów, na realizację przez 17 uczniów (7% uczniów ogółem ZSS) zajęć o charakterze sportowo-rekreacyjnym w klubach i w szkołach sportowych, które zaliczono uczniom do wymiaru godzin obowiązkowych wychowania fizycznego.

Powyższe postępowanie było niezgodne z art.13a ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty⁴, który stanowi m.in., że szkoły są obowiązane do prowadzenia obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego w wymiarze czterech godzin lekcyjnych tygodniowo w gimnazjum i trzech godzin w szkołach ponadgimnazjalnych. Ponadto doprowadziło to do braku kontroli ZSS nad realizacją przez uczniów części obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego, niezapewnienia odpowiednich warunków bezpieczeństwa odbywania zajęć poza ZSS, a także nieocenienia tej części zajęć przez nauczyciela przedmiotu.

Anna Sobala-Zbroszczyk wyjaśniła, że uległa naciskom rodziców, którzy podnosili, że ZSS nie zapewnia oferty odpowiadającej wszystkim uczniom. Rodzice nie przyjmowali do wiadomości, że uczniowie mają obowiązek wybrać zajęcia wyłącznie z oferty przedstawionej przez ZSS. (dowód: akta kontroli, str. 81, 377-378)

2) W okresie objętym kontrolą NIK obowiązkowe zajęcia do wyboru prowadzone były w grupach międzyetapowych, tj. wspólnie dla uczniów Gimnazjum i Liceum, co było niezgodne z § 6 ust. 5 rozporządzenia w sprawie ramowych planów nauczania z 2002 r., stosownie do którego na obowiązkowych zajęciach wychowania

⁴ Dz. U. 2004 Nr 256, poz. 2572, ze zm.

fizycznego dopuszcza się tworzenie grup międzyoddziałowych lub grup międzyklasowych. Za powyższą nieprawidłowość odpowiada dyrektor szkoły, który zgodnie z art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o systemie oświaty kieruje szkołą.

1.3. Oferta nadobowiązkowych pozalekcyjnych zajęć sportowo-rekreacyjnych.

Opis stanu
faktycznego

Według danych zawartych w bazie danych Systemu Informacji Oświatowej Zespołu Szkół, liczba uczniów uczestniczących w nadobowiązkowych sportowych zajęciach pozalekcyjnych wynosiła w latach 2010/2010-2011/2012 odpowiednio 36, 48 i 48 osób (15%, 20% i 19% ogółu uczniów ZSS). (dowód: akta kontroli, str. 100-105)

W okresie objętym kontrolą NIK, w tygodniowym planie zajęć Zespołu Szkół nie umowano pozalekcyjnych zajęć sportowo – rekreacyjnych.

W roku szkolnym 2009/10 zorganizowano pięciodniowy rejs żeglarski (Szkoła Błękitna), w którym uczestniczyło 36 osób (15% ogółu uczniów ZSS); w roku szkolnym 2010/11 zorganizowano dwa rejsy (cztero- i sześciodniowy), w których łącznie uczestniczyło 53 uczniów (22% uczniów ZSS) a w roku szkolnym 2011/12 organizowano trzykrotnie rejsy (Szkoła Błękitna i Szkoły Pod Żaglami, rejsy: pięcio-, sześć- i piętnastodniowe), w których łącznie wzięło udział 67 uczniów (27% ogółu uczniów ZSS). (dowód: akta kontroli str. 89-91, 95-98)

W badaniu ankietowym⁵ przeprowadzonym w trakcie kontroli NIKI 41 (69%) uczniów podało, że często uprawia wybraną dyscyplinę sportową lub ćwiczy rekreacyjnie poza szkołą, 15 (25%) wskazało, że czyni to sporadycznie, zaś troje (5%), że nigdy. (dowód: akta kontroli str. 5-67)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności skontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.4. Prowadzenie zajęć korekcyjnych dla uczniów z wadami postawy i zagrożonych nadwagą lub otyłością.

Opis stanu
faktycznego

Zespół Szkół w latach szkolnych 2009/10 – 2011/12 zorganizował zajęcia z gimnastyki korekcyjnej odpowiednio dla 22, 20 i 20 uczniów z Gimnazjum i Liceum (wszystkich, którzy zgłosili chęć uczestniczenia) w wymiarze odpowiednio: 40, 40 i 38 godzin (w roku szkolnym 2009/10 jedna godzina zegarowa tygodniowo, a w latach 2010/11-2011/12 po dwie godziny lekcyjne).

Zajęcia korekcyjne prowadził nauczyciel wychowania fizycznego ZSS legitymujący się tytułem magistra rehabilitacji ruchowej. ZSS zapewnił salę gimnastyczną z odpowiednim wyposażeniem. (dowód: akta kontroli str. 71-72, 99, 258, 368)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności Zespołu Szkół w skontrolowanym zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Dyrektor ZSS nie dysponowała w skontrolowanym okresie informacjami o zakresie wad postawy, nadwadze lub otyłości wśród uczniów, ze względu na niediagnozowanie w kontrolowanym okresie stanu zdrowia uczniów ZSS i ich potrzeb z tego zakresu. Systematyczne działania z powyższego zakresu są niezbędne w realizacji zadania, które dyrektor szkoły jest zobowiązany wykonywać na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 3 ustawy o systemie oświaty polegającym na sprawowaniu opieki nad uczniami oraz stwarzaniem im warunków harmonijnego rozwoju psychofizycznego poprzez aktywne działania prozdrowotne. Ponadto znajomość stanu zdrowia i potrzeb uczniów warunkuje dopuszczenie do użytku szkolnego programu właściwie dobranego nauczania wychowania fizycznego oraz na skutecznym prowadzeniu edukacji prozdrowotnej

⁵ W badaniu uczestniczyło 59 uczniów oddziałów kl. III Gimnazjum i kl. II Liceum.

zgodnie z wymaganiami określonymi w *Zalecanych warunkach i sposobach realizacji podstawy programowej wychowania fizycznego z 2008 r.*⁶

1.5. Dopuszczenie do użytku szkolnych programów nauczania wychowania fizycznego.

Opis stanu
faktycznego

Szkoła spełnia wymagania w zakresie infrastruktury sportowej umożliwiające realizację dopuszczonych programów nauczania, tj.: posiada salę gimnastyczną o wymiarach 312m², dysponuje niezbędnym wyposażeniem sportowym i ścianką wspinaczkową, korzysta z basenu pływackiego na podstawie umowy z Mokotowską Fundacją „Warszawianka – Wodny Park” i lodowiska (brak umowy).

W Zespole Szkół w latach 2009/2010-2011-2012 realizowano cztery programy nauczania wychowania fizycznego opracowane w ZSS (nie podano autora/ów programów i numerów ich dopuszczenia do użytku szkolnego):

- *Program wychowania fizycznego do nowej podstawy programowej dla gimnazjum z 2009 r.*; struktura ww. programu nauczania realizowanego w grupach dziewcząt obejmuje: *Cele kształcenia* (cztery cele), *Zadania wychowanie fizycznego*; *Rozwijanie sprawności fizycznej* (łącznie 12 zagadnień związanych z kształtowaniem szybkości, siły, wytrzymałości, zwinności i koordynacji ruchowej); *Kształtowanie umiejętności rekreacyjno-sportowych* (hasła programowe dotyczące takich dyscyplin i gier, jak: gimnastyka, ćwiczenia muzyczno-ruchowe, lekkoatletyka i lekkoatletyka terenowa, piłka koszykowa, piłka siatkowa, piłka nożna, unihokej, piłka ręczna, ringo, pływanie, fitness, joga, trekking, łyżwiarstwo, narciarstwo zjazdowe i snowboard, narciarstwo biegowe, wspinaczka sportowa); *Edukacja zdrowotna* (osiem ogólnych haseł); *Zakres przekazywanych wiadomości z dziedziny kultury fizycznej* (osiem ogólnych haseł); *Ocena* (powtórzenie postanowień dokumentu pn. *Ocena z rekreacji. Dla Liceum i Gimnazjum*);
- program bez nazwy własnej realizowany w Gimnazjum w grupach chłopców; struktura i treść programu jest tożsama z ww. programem dla dziewcząt, za wyjątkiem zmniejszonej liczby gier i zajęć rekreacyjnych oraz braku haseł dotyczących edukacji zdrowotnej;
- *Program wychowania fizycznego dla 2SLO (dziewczęta)*; program ten był tożsamy z programem dla dziewcząt realizowanym w Gimnazjum, za wyjątkiem nie ujęcia w nim punktów dotyczących *Edukacji zdrowotnej* i *Zakresu przekazywanych wiadomości z dziedziny kultury fizycznej*;
- *Program nauczania wychowania fizycznego dla chłopców w Liceum ZSS im. P. Jasienicy w Warszawie* (struktura programu obejmowała: *Cele edukacyjne* (cel główny, cele ogólne, cele szczegółowe dla poszczególnych klas; *Treści kształcenia* (treści nauczania z zakresu: gier zespołowych, tj. siatkówki, koszykówki, w tym przepisy tych gier; lekkoatletyki; gimnastyki podstawowej).

W załączniku nr 1 do protokołu z posiedzenia Rady Nauczycieli z dnia 27 sierpnia 2010 r. odnotowano, że swoje *pozytywne opinie dotyczące programów wychowania fizycznego* wydała Anna Kosmala, nauczyciel dyplomowany, magister wychowania fizycznego. (dowód: akta kontroli, str. 134-135, 256, 264)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w badanym zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1) Wydano opinię dotyczącą dopuszczenia do użytku programów nauczania wychowania fizycznego realizowanych w Gimnazjum w latach szkolnych 2009/10-2011/12 (po roku od ich wprowadzenia), która nie uwzględniała wskazań określonych w § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 czerwca 2009 r.

⁶ *Zalecane warunki i sposoby realizacji podstawy programowej wychowania fizycznego* określone zostały w załączniku nr 4 do cyt. rozporządzenia w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół z dnia 23 grudnia 2008 r.

w sprawie dopuszczania do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników⁷ (rozporządzenie w sprawie dopuszczania programów nauczania), tj. oceny zgodności programu nauczania ogólnego z podstawą programową kształcenia ogólnego oraz dostosowania programu do potrzeb i możliwości uczniów, dla których jest przeznaczony.

Ponadto powyższa opinia była pozytywna, pomimo że programy nauczania nie spełniały wymagań określonych dla programów nauczania ogólnego w § 4 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia w sprawie dopuszczania programów nauczania, tzn. nie zawierały:

- celów kształcenia określonych w podstawie programowej wychowania fizycznego z 2008 r. w gimnazjum;
- całości treści nauczania odnoszących się do wymagań zawartych w podstawie programowej wychowania fizycznego z 2008 r. w gimnazjum (w programie nauczania dla dziewcząt ujęto treści nauczania odnoszące się do dziesięciu spośród 33 wymagań ww. podstawy programowej, w tym do siedmiu częściowo (wymagania: 1.1., 1.2., 2.8, 3.1., 3.2., 4.1., 5.2., 5.4., 6.1., 7.1.); w programie dla chłopców ujęto siedem spośród 33 wymagań, w tym cztery częściowo (wymagania: 1.1, 2.8, 3.1, 3.2., 4.1., 5.2., 5.4.);
- sposobów osiągania celów kształcenia i wychowania, z uwzględnieniem możliwości indywidualizacji pracy w zależności od potrzeb i możliwości uczniów oraz warunków, w jakich program będzie realizowany;
- opisu założonych osiągnięć ucznia oraz propozycji metod sprawdzania osiągnięć ucznia. (dowód: akta kontroli, str. 134-135, 383-387)

Za powyższą sytuację odpowiadają nauczyciele wychowania fizycznego ZSS, którzy, stosownie do § 2 ust. 2 rozporządzenia w sprawie dopuszczania programów nauczania z dnia 8 czerwca 2009 r., powinni złożyć rzetelne wnioski o dopuszczenie do użytku w szkole ww. programów oraz dyrektor ZSS, która bez należytej weryfikacji dopuszczała je w kolejnych latach do użytku. Zgodnie z art. 22a ust. 2b ustawy o systemie oświaty dyrektor szkoły jest odpowiedzialny za uwzględnienie w szkolnym zestawie programów nauczania całości podstawy programowej kształcenia ogólnego.

Anna Kosmala, zastępca dyrektora ZSS wyjaśniła, że zbyt pobieżnie zapoznała się z procedurą dopuszczania programów do realizacji. Pozytywną opinię wydała, ponieważ wie, że treści nauczania, choć nieujęte w programach wychowania fizycznego, są realizowane. Bloki tematyczne z podstawy programowej są zawarte w przyjętych programach, choć inaczej sformułowane lub niedoprecyzowane. Nauczyciele otrzymali zalecenie, że mają stosować nazewnictwo i podział na obszary takie, jakie są zapisane w podstawie programowej. (dowód: akta kontroli, str. 134-135, 353-354)

1.6. Realizacja obowiązujących programów nauczania wychowania fizycznego.

W Gimnazjum, w trzyletnim cyklu kształcenia 2009/2010-2011/2012, w grupach ćwiczeniowych dziewcząt i chłopców z oddziałów A i B, udokumentowano w dziennikach lekcyjnych realizację zajęć wychowania fizycznego prowadzonych w systemie klasowo-lekcyjnym. (dowód: akta kontroli, str. 106-133, 140-256, 263)

Zajęcia wychowania fizycznego dla chłopców odbywały się w 48% w sali gimnastycznej (189 godzin) a w 52% (202 godziny) na basenie, lodowisku, w formie wycieczek rowerowych i w terenie. (dowód: akta kontroli, str. 136-255, 257-263)

W badaniu ankietowym uczniowie Gimnazjum podali, że w trakcie zajęć wychowania fizycznego najczęściej uprawiali dyscypliny zespołowe (m.in. piłkę nożną, siatkową, koszykową, ręczną – 24 wskazania – 92% ogółu badanych uczniów), wykonywali

Opis stanu
faktycznego

⁷ Dz. U. Nr 89, poz. 730.

ćwiczenia gimnastyczne (22 wskazania - 85%) i biegali (cztery wskazania - 15%). Z kolei uczniowie Liceum wskazali, że najczęściej uprawiali dyscypliny zespołowe (32 wskazania – 97% ogółu badanych uczniów), wykonywali ćwiczenia gimnastyczne (17 wskazań – 52%) oraz tańczyli i ćwiczili aerobik (10 wskazań – 30%). (dowód: akta kontroli, str. 5-67)

W styczniu 2011 r., w trakcie Szkoły Zimowej, dla uczniów klasy II Gimnazjum przeprowadzono zajęcia z edukacji zdrowotnej w wymiarze ośmiu godzin lekcyjnych. (dowód: akta kontroli, str. 84, 265-271, 355-356)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1) Nie udokumentowano przeprowadzenia zajęć do wyboru, tj. blisko połowy zajęć w Gimnazjum i blisko jednej trzeciej zajęć w Liceum, za wyjątkiem odnotowywania w dziennikach lekcyjnych realizacji niektórych zajęć prowadzonych w grupie dziewcząt, takich jak: gimnastyka korekcyjna, aerobik, pilates i *zdrowy kręgosłup*. Było to niezgodne z § 7 ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (rozporządzenie w sprawie sposobu dokumentacji przebiegu nauczania)⁸, stosownie do którego w dzienniku lekcyjnym dokumentuje się przebieg nauczania w danym roku szkolnym. W konsekwencji nie jest możliwe ustalenie faktycznej liczby godzin zajęć wychowania fizycznego do wyboru i ich tematyki;

2) W cyklu kształcenia 2009/2010-2011/2012 w oddziałach A i B Gimnazjum (grupa ćwiczeniowa chłopców oraz grupa dziewcząt) nie zrealizowano w pełni treści podstawy programowej wychowania fizycznego z 2008 r. w gimnazjum, co było niezgodne z art. 7 ust. 3 pkt 1 ustawy o systemie oświaty, stosownie do którego szkoła niepubliczna o uprawnieniach szkoły publicznej realizuje programy nauczania uwzględniające podstawy programowe. Według zapisów w dziennikach zajęć lekcyjnych, w grupie dziewcząt zrealizowano dziewięć z 33 wymagań powyższej podstawy programowej, w tym pięć częściowo (wymagania: 3.1., 2.4., 2.5., 2.7., 2.8., 3.1., 3.2., 5.2., 6.), natomiast w grupie chłopców sześć z 33 wymagań, w tym cztery częściowo (wymagania: 1.1., 2.5., 2.7, 3.1., 3.2., 5.2.). W szczególności w ramach obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego nie zrealizowano wymagań bloku *Edukacja zdrowotna*. Stosownie do zaleceń Ministerstwa Edukacji Narodowej zawartych w publikacji *Podstawa programowa z komentarzami, Tom 8. Wychowanie fizyczne. Edukacja dla bezpieczeństwa w szkole podstawowej, gimnazjum i liceum* (MEN 2009 r., str. 62-63), na poziomie gimnazjum określono optymalny czas na realizację powyższego bloku na co najmniej 30 godzin.

Anna Sobala-Zbrozczyk wyjaśniła, że treści podstawy programowej są realizowane, ale zostały w programie nauczania ujęte inaczej (uspójnienia wymaga zastosowane nazewnictwo). Zajęć z tańca dla chłopców w Gimnazjum nie realizuje się na lekcjach wychowania fizycznego z powodu oporu uczniów, ale np. na wyjeździe integracyjnym uczy się polskich tańców ludowych. (dowód: akta kontroli, str. 106-133, 140-255, 263, 355-356)

Wizytatorzy Kuratorium Oświaty w Warszawie sprawdzili 16 września 2009 r. stopień realizacji zaleceń pokontrolnych dotyczących przestrzegania przez szkołę niepubliczną o uprawnieniach szkoły publicznej warunków określonych w art. 7 ust. 3 ustawy o systemie oświaty. Rekontrolę przeprowadzono, ponieważ w trakcie uprzedniej kontroli stwierdzono m.in. brak możliwości jednoznacznego stwierdzenia prawidłowości realizacji podstawy programowej z wychowania fizycznego ze względu na sposób dokumentowania jej realizacji oraz brak bieżących ocen z tego przedmiotu. Według

⁸ Dz. U. Nr 23, poz. 225, ze zm.

Kuratorium Oświaty dyrektor ZSS wypełnił wydane zalecenia. (dowód: akta kontroli, str. 348-352, 377-378)

3) W latach szkolnych 2009/10-2011/12 w Gimnazjum nie spełniano *Zalecanych warunków i sposobów realizacji podstawy programowej wychowania fizycznego z 2008 r. na III etapie edukacji w zakresie edukacji zdrowotnej*, m.in.:

- nauczyciele wychowania fizycznego nie koordynowali działań z zakresu edukacji zdrowotnej i nie współdziałali z nauczycielami różnych przedmiotów oraz z pielęgniarką szkolną;
- w dokumentacji ZSS brak informacji o aktywnym uczestnictwie rodziców w planowaniu i ewaluacji zajęć z edukacji zdrowotnej;

4) W latach szkolnych 2009/10-2011/12, w Liceum nie zrealizowano międzyprzedmiotowej ścieżki edukacyjnej *Edukacja prozdrowotna* określonej w załączniku nr 4 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lutego 2002 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół⁹.

Anna Sobala-Zbroszczyk wyjaśniła, że powyższa ścieżka edukacyjna nie była realizowana, ponieważ rozporządzenie zostało uchylone 30 stycznia 2009 r. (dowód: akta kontroli, str. 272-273, 355-356)

Za powyższe nieprawidłowości odpowiada dyrektor, który zgodnie z art. 39 ust. 1 pkt 2 ustawy o systemie oświaty w związku z art. 33 ust. 2 pkt 2 sprawuje nadzór pedagogiczny, m.in. w zakresie realizacji podstawy programowej oraz nauczyciele wychowania fizycznego, którzy, stosownie do art. 6 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela¹⁰, obowiązani są rzetelnie realizować zadania związane z powierzonym stanowiskiem oraz podstawowymi funkcjami szkoły, w tym funkcją dydaktyczną.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Ocenianie osiągnięć uczniów z wychowania fizycznego.

Opis stanu faktycznego

W latach objętych kontrolą NIK, w ZSS obowiązywał *Wewnątrzszkolny system oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów Zespołu Szkół Społecznych STO im. Pawła Jasienicy* z 15 marca 2011 r. – WSO (uprzednio obowiązywały WSO dla Gimnazjum z 31 sierpnia 2005 r. i WSO dla Liceum z 30 sierpnia 2002 r.), a także przedmiotowy system oceniania z wychowania fizycznego pn. *Ocena z rekreacji. Dla gimnazjum i liceum* (nie podano autorów opracowania oraz od kiedy dokument obowiązuje; nie określono formalnego związku pomiędzy powyższym dokumentem a WSO; brak zatwierdzenia ww. opracowania przez dyrektora ZSS).

W badaniu ankietowym 28 uczniów (48%) uznało, że ocenianie na lekcjach wychowania fizycznego jest sprawiedliwe, natomiast 10 uczniów (17%) było przeciwnego zdania (19 uczniów nie wyraziło opinii). (dowód: akta kontroli, str. 5-67, 287)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w badanym zakresie stwierdzono m.in. następujące nieprawidłowości:

1) W ramach oceniania wewnątrzszkolnego nie określono w statucie sposobu uzasadniania ustalonej przez nauczyciela oceny, co było niezgodne z § 5 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz

⁹ Dz. U. Nr 51, poz. 458 ze zm. Powyższe rozporządzenie obowiązuje do czasu pełnego wdrożenia w szkołach ponadgimnazjalnych podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół określonej cyt. rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r.

¹⁰ Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674, ze zm.

przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (rozporządzenie w sprawie oceniania)¹¹;

2) Nauczyciele wychowania fizycznego nie sformułowali wymagań edukacyjnych dla Gimnazjum i Liceum uwzględniających wymagania programu nauczania wychowania fizycznego, w tym wymagania właściwej dla etapu edukacji podstawy programowej, które służą do rozpoznawania przez nauczycieli poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności oraz są niezbędne do wystawienia uczniom poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych zajęć edukacyjnych odpowiednio do § 2 ust. 2 i § 3 ust. 3 pkt 1 ww. rozporządzenia w sprawie oceniania;

W dokumentach związanych z ocenianiem wewnątrzszkolnym z wychowania fizycznego (*Ocena z rekreacji*, programy nauczania) nie wskazano sposobów rozpoznawania poziomu i postępów z wychowania fizycznego, tj. jakimi metodami i narzędziami będą one mierzone i z jaką częstotliwością w cyklu kształcenia, a także w jakim zakresie i w jaki sposób postępy te będą uwzględniane w ocenianiu osiągnięć uczniów (z uwzględnieniem wysiłku uczniów na poziomie gimnazjum, w szczególności wymagań bloków tematycznych podstawy programowej wychowania fizycznego z 2008 r.). Zgodnie z istotą oceniania osiągnięć ucznia zdefiniowaną w § 2 ust. 2 w związku z § 3 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia w sprawie oceniania, ocenianie polega na rozpoznawaniu przez nauczycieli poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań edukacyjnych wynikających z podstawy programowej i realizowanych w szkole programów nauczania uwzględniających tę podstawę;

3) Nie uwzględniono możliwości uzyskania oceny *celujący* i *bardzo dobry* przez uczniów mniej sprawnych ruchowo, z problemami zdrowotnymi czy też mniej zainteresowanych wychowaniem fizycznym i nieuczestniczących w zajęciach pozalekcyjnych. Wyróżniono natomiast uczniów sprawnych fizycznie, którzy mogą otrzymać ocenę *celujący*, reprezentując Gimnazjum i Liceum w pozaszkolnych zawodach sportowych, uczestnicząc w pozalekcyjnych zajęciach sportowo-rekreacyjnych oraz osiągających wybitne wyniki ze sprawdzianów sportowych. Powyższe uregulowania były niezgodne z § 11 ust. 1 i 6 rozporządzenia w sprawie oceniania, stosownie do których klasyfikacja śródroczna i roczna polega na okresowym podsumowaniu osiągnięć edukacyjnych ucznia z zajęć edukacyjnych ujętych w szkolnym planie nauczania. W związku z powyższym udział ucznia w nadobowiązkowych zawodach pozaszkolnych i zajęciach pozalekcyjnych nie powinien być uwzględniany w ocenianiu klasyfikacyjnym;

4) Nie określono sposobu ustalania oceny klasyfikacyjnej śródrocznej i rocznej z wychowania fizycznego, co wynika z § 3 ust. 3 pkt 1, 3 i 5 ww. rozporządzenia w sprawie oceniania. W opracowaniu pn. *Ocena z rekreacji*, w ogólnych kryteriach oceniania wskazano w sposób nieuprawniony, że w ocenie semestralnej lub końcoworocznej należy uwzględnić *stosunek ucznia do przedmiotu wyrażony jego frekwencją*. Tymczasem obecność ucznia na zajęciach stanowi jeden z elementów oceny zachowania zgodnie z WSO ZSS oraz z § 15 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia w sprawie oceniania dotyczącym wywiązywania się z obowiązków ucznia. Powyższa sytuacja powoduje, że uczeń jest dwukrotnie oceniany (klasyfikowany) za frekwencję – z zachowania i w ramach przedmiotu;

Niezaktualizowanie systemu oceniania z wychowania fizycznego w Gimnazjum po wprowadzeniu podstawy programowej z 2008 r. z przedmiotu (przedmiotowy system oceniania był wspólny dla Liceum i Gimnazjum, pomimo że na tych etapach edukacji były realizowane w kontrolowanym okresie odmienne podstawy programowe), w tym niesformułowanie wymagań edukacyjnych wynikających z ww. podstawy oraz dopuszczenie do użytku szkolnego niewłaściwych programów nauczania,

¹¹ Dz. U. Nr 83, poz. 562, ze zm.

spowodowało, że ocenianiu podlegały przede wszystkim umiejętności ruchowe uczniów (sportowe i rekreacyjne), natomiast nie sprawdzano i nie oceniano osiągnięć uczniów określonych na tym etapie edukacji w pozostałych blokach tematycznych, m.in. z *Edukacji zdrowotnej*. Ponadto niezrealizowanie podstawy programowej wychowania fizycznego z 2008 r. w Gimnazjum spowodowało m.in., że nauczyciele przedmiotu nie ustalili efektów jej wdrażania na zakończenie cyklu kształcenia w roku szkolnym 2011/2012, wykorzystując w tym celu wymagania określone w tej podstawie. (dowód: akta kontroli, str. 275-290, 363-367, 372-376)

Za powyższe nieprawidłowości odpowiada dyrektor, który zgodnie z art. 39 ust. 1 pkt 2 ustawy o systemie oświaty w związku z art. 33 ust. 2 pkt 3 sprawuje nadzór pedagogiczny, m.in. w zakresie przestrzegania zasad oceniania oraz nauczyciele wychowania fizycznego, którzy, stosownie do art. 6 ustawy Karta Nauczyciela, obowiązani są rzetelnie realizować zadania związane z powierzonym stanowiskiem.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność w zbadanym obszarze.

3. Uczestnictwo uczniów w obowiązkowych zajęciach wychowania fizycznego.

Opis stanu faktycznego

3.1. W latach objętych kontrolą NIK, w Zespole Szkół nie odnotowywano systematycznie frekwencji uczniów na obowiązkowych zajęciach wychowania fizycznego.

W badaniu ankietowym uczniowie Gimnazjum podali, że unikanie obecności na lekcji spowodowane jest: nieciekawym sposobem ich prowadzenia (osiem wskazań – 31% ogółu badanych uczniów), złym stanem zdrowia (siedem wskazań – 27%), przemęczeniem i niechęcią do wykonywania ćwiczeń (pięć wskazań – 19%). W przypadku uczniów Liceum unikanie zajęć spowodowane jest głównie nieciekawie prowadzonymi zajęciami (dziewięć wskazań – 27% ogółu badanych uczniów), niechęcią do wykonywania ćwiczeń (siedem wskazań – 21%) i ich prowadzeniem o niewłaściwej porze (sześć wskazań – 18%). (dowód: akta kontroli, str. 5-67)

Ustalono nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na niedokumentowaniu obecności uczniów na obowiązkowych zajęciach wychowania fizycznego prowadzonych w systemie klasowo-lekcyjnym. Na przykład w dzienniku lekcyjnym kl. I B Gimnazjum (chłopcy) w roku szkolnym 2009/10 nauczyciel wychowania fizycznego nie odnotował obecności uczniów na 16 (27%) spośród 59 przeprowadzonych godzin lekcyjnych. Ponadto nie dokumentowano prowadzenia obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego do wyboru, co było niezgodne z § 7 ust. 3 rozporządzenia w sprawie sposobu dokumentacji przebiegu nauczania, stosownie do którego w dzienniku lekcyjnym wpisuje się obecność uczniów na zajęciach edukacyjnych. W konsekwencji, w okresie objętym kontrolą w ZSS, nie jest możliwe ustalenie faktycznej frekwencji uczniów na lekcjach wychowania fizycznego.

Anna Sobala-Zbroszczyk wyjaśniła, że stara się systematycznie monitorować frekwencję. Zaniedbanie zostało stwierdzone w ramach sprawowanego nadzoru, a odpowiedzialny za nie nauczyciel został upomniany i pouczony. (dowód: akta kontroli, str. 140-192, 377-378)

Uwagi dotyczące badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że w roku szkolnym 2011/2012 zajęcia wychowania fizycznego w klasie II Liceum realizowano jako ostatnie po dwugodzinnej przerwie (dziewczęta w poniedziałek na ósmej i dziewiątej godzinie lekcyjnej oraz chłopcy w piątek na siódmej i ósmej godzinie lekcyjnej). Koresponduje to z wynikami badania ankietowego, w którym blisko co piąty (18%) z uczniów II klasy Liceum na pytanie o ewentualne przyczyny unikania zajęć wychowania fizycznego wskazał na niewłaściwą godzinę ich prowadzenia.

Anna Sobala-Zbroszczyk wyjaśniła, że uczniowie uczą się w grupach międzyklasowych, stąd kończą lekcje o różnych godzinach. (dowód: akta kontroli, str. 5-63, 66-67, 73, 355-356)

3.2. Decyzje dyrektora ZSS w sprawie zwolnienia uczniów z zajęć wychowania fizycznego.

Opis stanu
faktycznego

W latach szkolnych 2009/2010-2011/2012 liczba uczniów zwolnionych z czynnego udziału w lekcjach wychowania fizycznego, na podstawie decyzji dyrektora Szkoły, wzrosła z trzech (1,3% ogółu uczniów ZSS) do 13 (5,4%) i 26 uczniów (10,4%). (dowód: akta kontroli, str. 292)

W odniesieniu do trzech spośród ogółem 42 zbadanych decyzji dyrektora ZSS o zwolnieniu uczniów z udziału w lekcjach wychowania fizycznego stwierdzono, że zostały one podjęte zgodnie z wymaganiami wynikającymi z § 8 rozporządzenia w sprawie oceniania. (dowód: akta kontroli, str. 293-298)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

3.3. Udział uczniów we współzawodnictwie sportowym.

Opis stanu
faktycznego

Od roku szkolnego 2011/12 w Zespole Szkół wprowadzono Szkolną Ligę Sportową *Dwójka*. W trakcie siedmiu imprez w tym roku szkolnym zorganizowano zawody: w lekkiej atletyce; turniej piłki nożnej; rozgrywki koszykarskie; zawody wspinaczkowe; turniej piłki siatkowej; zawody gimnastyki artystycznej i zawody pływackie. W rywalizacji udział wzięło 137 uczniów ZSS (55% ogółu uczniów, niektórzy w dwóch dyscyplinach) (dowód: akta kontroli, str. 92-94)

W okresie objętym kontrolą NIK, uczniowie Zespołu Szkół odnosili sukcesy sportowe, zajmując m.in.: pierwsze miejsce w IX Edycji Warszawskiej Ligi Szkół Niepublicznych w piłce nożnej; trzecie miejsce w XVII Zimowych Igrzyskach Szkół Niepublicznych; trzecie miejsce w IX edycji Halowej Ligi Szkół Niepublicznych oraz sukcesy (17 dyplomów) w pływaniu w ramach Warszawskiej Ligi Pływackiej Szkół Niepublicznych; Ligi Pływackiej Pro Futuro i Mistrzostw Warszawy Szkół Niepublicznych w Pływaniu. (dowód: akta kontroli, str. 82)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonej nieprawidłowości, działalność w badanym obszarze.

4. Przestrzeganie warunków bezpieczeństwa podczas realizacji zajęć z wychowania fizycznego.

4.1. Okresowe kontrole obiektów sportowych należących do szkoły.

Opis stanu
faktycznego

W okresie objętym kontrolą NIK, w ZSS raz w roku dokonywano przeglądu obiektów szkoły, stwierdzając m.in., że stan sali gimnastycznej umożliwia prowadzenie w niej zajęć. Protokoły z przeprowadzonych kontroli obiektów szkoły były przekazywane do organu prowadzącego. W lutym 2012 r. przeprowadzono inwentaryzację budowlaną ścianki wspinaczkowej, stwierdzając m.in., że jej stan zagraża bezpieczeństwu użytkowników. Wykonano (do 6 kwietnia 2012 r.) prace budowlane związane z dostosowaniem ścianki wspinaczkowej do obowiązującej normy budowlanej.

Szkoła posiada certyfikaty na użytkowane urządzenia i wyposażenie sportowe. (dowód: akta kontroli, str. 301-316, 377-378)

W sali gimnastycznej ZSS znajduje się *Regulamin korzystania z sali gimnastycznej*. Nauczyciele wychowania fizycznego na początku danego roku szkolnego zapoznawali uczniów z zasadami bezpieczeństwa na lekcjach wychowania fizycznego zgodnie

z § 31 ust. 6-7 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach¹² (dalej: rozporządzenie w sprawie bezpieczeństwa i higieny w szkole), odnotowując tę czynność w dziennikach lekcyjnych. (dowód: akta kontroli, str. 106-133, 140-255, 299)

W badaniu ankietowym 43 uczniów (74%) stwierdziło, że zapoznano ich z zasadami (regulaminem) bezpiecznego wykonywania ćwiczeń, a 15 (26%) temu zaprzeczyło. Spośród uczniów, którzy udzielili odpowiedzi twierdzącej, 35 osób (81%) potwierdziło stosowanie ww. zasad na zajęciach, natomiast ośmioro (19%) podało, że ich nie stosowało. Z kolei 47 uczniów (85%) uznało stopień trudności ćwiczeń za dostosowany do ich aktualnej sprawności i możliwości fizycznych, natomiast osiem osób (15%) było odmiennego zdania (cztery nie udzieliły odpowiedzi). (dowód: akta kontroli, str. 5-67)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

4.2. Sposób i zakres zapewnienia uczniom pomocy medycznej.

Opis stanu
faktycznego

W pomieszczeniu przylegającym do sali gimnastycznej znajduje się apteczka wyposażona w środki służące do udzielania pierwszej pomocy, a także instrukcja o zasadach udzielania tej pomocy zgodnie z § 20 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny w szkołach. Nauczyciele wychowania fizycznego posiadają zaświadczenia o przeszkoleniu w zakresie udzielania pierwszej pomocy zgodnie z § 21 powyższego rozporządzenia. (dowód: akta kontroli, str. 258, 317-320)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

4.3. Wypadki podczas zajęć wychowania fizycznego.

Opis stanu
faktycznego

W latach szkolnych 2006/07-2011/12, w Zespole Szkół doszło do dwóch wypadków w trakcie zajęć wychowania fizycznego.

Dyrektor ZSS zarządzeniami odpowiednio z 8 października 2008 r. i z 26 marca 2012 r. powołała zespół powypadkowy. Protokół nr 1/08 z 16 października 2008 r., podpisany przez członków zespołu i dyrektora, był zgodny z wzorem ustalonym w załączniku nr 1 do rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny w szkołach.

Rodziców ucznia zapoznano z treścią protokołu powypadkowego nr 1/12 z 26 marca 2012 r.

Dyrektor Zespołu Szkół prowadzi rejestr wypadków. O zdarzeniach na lekcjach wychowania fizycznego niezwłocznie powiadomiono rodziców oraz organ prowadzący ZSS. (dowód: akta kontroli str. 300, 321-327, 377-378)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1) Na protokole powypadkowym ucznia nr 1/08 z 16 października 2008 r. brak było potwierdzenia zaznajomienia rodziców poszkodowanego ucznia z jego treścią. Zgodnie z § 45 ust. 1 ww. rozporządzenia z treścią protokołu powypadkowego zaznajamia się m.in. rodziców ucznia, przy czym czynność ta wymaga potwierdzenia w formie pisemnej¹³;

2) Wzór protokołu powypadkowego nr 1/12 z 26 marca 2012 r. był niezgodny z wzorem ustalonym w załączniku nr 1 do ww. rozporządzenia. Powyższy protokół nie został

¹² Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69.

¹³ Zgodnie z wzorem protokołu powypadkowego określonym w załączniku nr do rozporządzenia zaznajomienie się rodzica (opiekuna z protokołem powypadkowym dokumentowane jest złożeniem przez niego podpisu potwierdzającego powyższą czynność (pkt 13 protokołu).

podpisany przez jednego z dwóch członków zespołu powypadkowego (dyrektora ZSS), co było niezgodne z wymogami § 47 ww. rozporządzenia;

Anna Sobala-Zbroszczyk wyjaśniła, że rodzice ucznia zostali zapoznani z treścią protokołu z dnia 16 października 2008 r., co nie zostało udokumentowane. Powodem niezgodności protokołu powypadkowego z 26 marca 2012 r. z obowiązkowym wzorem była zmiana ubezpieczyciela, od którego otrzymano zastosowany formularz. Przyczyną niepodpisania protokołu przez jednego z członków zespołu powypadkowego była nieuwaga; (dowód: akta kontroli, str. 321-322, 324-325, 327, 377-378)

3) W bazie danych Systemu Informacji Oświatowej ZSS nie odnotowywano wypadków na zajęciach wychowania fizycznego, z uwzględnieniem miejsca wypadków, rodzaju zajęć, podczas których doszło do wypadku i przyczyn wypadków, co było niezgodne z § 7 pkt 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 16 grudnia 2004 r. w sprawie szczegółowego zakresu danych w bazach danych oświatowych, zakresu danych identyfikujących podmioty prowadzące bazy danych oświatowych, terminów przekazywania danych między bazami danych oświatowych oraz wzorów wydruków zestawień zbiorczych¹⁴ (dowód: akta kontroli, str. 300, 321-322)

Za powstanie powyższej nieprawidłowości odpowiedzialność ponosi dyrektor ZSS, która stosownie do art. 7 ust. 6 pkt 1 ustawy z dnia 19 lutego 2004 r. o systemie informacji oświatowej¹⁵ odpowiada za wykonanie obowiązków wynikających dla podmiotów prowadzących bazy danych SIO z art. 7 ust. 1 ww. ustawy polegających na sprawdzeniu kompletności, poprawności, zgodności ze stanem faktycznym danych gromadzonych przez nie w bazach danych oświatowych. Nierzetelne dane bazy SIO ZSS wpływały na nierzetelność danych na dalszych poziomach integracji SIO.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność w badanym obszarze.

5. Doskonalenie zawodowe nauczycieli wychowania fizycznego oraz nadzór pedagogiczny w zakresie wychowania fizycznego.

5.1. Stan zatrudnienia i kwalifikacje zawodowe nauczycieli wychowania fizycznego.

Opis stanu
faktycznego

Według stanu na 31 marca 2012 r. w Zespole Szkół zatrudnionych było troje nauczycieli wychowania fizycznego, w tym dwoje mianowanych i jeden kontraktowy. Ponadto w ramach wychowania fizycznego zajęcia ze wspinaczki sportowej prowadził nauczyciel geografii w ZSS, legitymujący się m.in. uprawnieniami instruktorskimi: wspinaczki sportowej i wspinaczki wysokogórskiej.

Wszyscy nauczyciele wychowania fizycznego posiadali wyższe wykształcenie z przygotowaniem pedagogicznym, prowadząc zajęcia zgodnie z poziomem wykształcenia wymaganym dla typów szkół wchodzących w skład ZSS, a także kierunkiem wykształcenia zgodnym z nauczaniem przedmiotem lub rodzajem prowadzonych zajęć.

Ponadto dwaj nauczyciele posiadali uprawnienia instruktora pływania, po jednym nauczycielu (odpowiednio) kwalifikacje trenera i instruktora piłki siatkowej oraz jeden nauczyciel uprawnienia: instruktora rekreacji ruchowej, menedżera sportu, stretchingu, Les Mills Bodybalance i Les Mills Bodypump. (dowód: akta kontroli, str. 68, 71-72, 328-329)

5.2. Doskonalenie zawodowe nauczycieli wychowania fizycznego.

Opis stanu
faktycznego

W latach szkolnych 2009/10-2011/12 jeden z trojga nauczycieli wychowania fizycznego podnosił swoje kompetencje z zakresu prowadzonego przedmiotu, uzyskując

¹⁴ Dz. U. Nr 277, poz. 2746, ze zm.

¹⁵ Dz. U. Nr 49, poz. 463, ze zm.; ustawa uchylona z dniem 30 kwietnia 2012 r.

uprawnienia instruktorskie z zakresu stretchingu, pływania, Bodypump i Bodybalance oraz realizując szkolenie z zakresu udzielania pierwszej pomocy. (dowód: akta kontroli, str. 320, 330-334)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Uwagi dotyczące
badanej działalności

W trakcie trzech lat szkolnych objętych kontrolą NIK, nauczyciele wychowania fizycznego zatrudnieni w ZSS nie uczestniczyli w formach kształcenia i doskonalenia zawodowego niezbędnych do wdrażania podstawy programowej przedmiotu z 2008 r., jak na przykład: diagnozowanie możliwości i potrzeb uczniów w aspekcie wyboru i konstruowania programu nauczania; stosowanie aktywizujących metod pracy wspierających aktywne uczestnictwo uczniów w zajęciach wychowania fizycznego; konstruowanie, modyfikacja i ewaluacja programu nauczania, w tym sposób realizacji, ewaluacji procesu i efektów prowadzenia edukacji prozdrowotnej; ocenianie osiągnięć szkolnych uczniów z wychowania fizycznego; organizacja i realizacja form zajęć wychowania fizycznego do wyboru przez uczniów.

Dyrektor Zespołu Szkół wyjaśniła, że główne zmiany w zakresie ww. podstawy programowej polegają na operowaniu językiem umiejętności a nie wiedzy oraz większej liczbie godzin wychowania fizycznego i elementach fakultatywności. W przypadku wychowania fizycznego umiejętności zawsze były ważniejsze niż teoretyczna wiedza. Nie uważa więc, że konieczne są szkolenia zewnętrzne w tym zakresie. Ponadto w ostatnich trzech latach ZSS nie otrzymał w tym zakresie żadnej oferty szkoleń zewnętrznych od Kuratorium Oświaty ani od nauczycieli-doradców metodycznych. Prowadzone jest natomiast wewnętrzne doskonalenie nauczycieli (spotkania w zespołach przedmiotowych), w ramach których dyskutuje się o metodach i formach realizacji programów nauczania. (dowód: akta kontroli, str. 377-378)

5.3. Sprawowanie nadzoru pedagogicznego w dziedzinie wychowania fizycznego.

Opis stanu
faktycznego

W planie nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2009/10 uwzględniono m.in. wdrażanie nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego w Gimnazjum oraz ocenę skuteczności w ZSS organizacji zajęć fakultatywnych w Liceum i w Gimnazjum, w tym z wychowania fizycznego. We *Wnioskach z realizacji planu nadzoru w roku 2009/10* uczniowie i rodzice pozytywnie ocenili ofertę zajęć fakultatywnych.

W planie nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2010/11 uwzględniono m.in. wspomaganie nauczycieli wdrażających podstawę programową z 2008 r. w Gimnazjum. We *Wnioskach z realizacji planu nadzoru w roku 2010/11* podano m.in., aby kontynuować działania zachęcające nauczycieli do dzielenia się doświadczeniami we wdrażaniu ww. podstawy. W planie nadzoru na rok szkolny 2011/12 uwzględniono m.in. przygotowanie Liceum do realizacji podstawy programowej z 2008 r. od roku szkolnego 2012/2013. We *Wnioskach z realizacji planu nadzoru w roku 2011/12* polecono nauczycielom zapoznanie się z ww. podstawą programową (polecenie według ww. dokumentu zostało wykonane). Z przeprowadzonego monitorowania zajęć do wyboru z wychowania fizycznego wynikało, że ich oferta jest bogata, ale nie w pełni zaspokaja potrzeby wszystkich uczniów. Frekwencja na zajęciach do wyboru jest zadowalająca. Terminy zajęć do wyboru powinny być ustalane na początku roku we współpracy z uczniami. (dowód: akta kontroli, str. 335-338, 339-347)

W latach szkolnych 2009/10 i 2010/11, zgodnie z oświadczeniem zastępcy dyrektora ZSS Anny Kosmali, przeprowadzono odpowiednio trzy i cztery obserwacje (nie udokumentowano ich realizacji), natomiast w roku szkolnym 2011/12 pięć obserwacji zajęć wychowania fizycznego, nie odnotowując uchybień. Przedmiotem obserwacji była realizacja zajęć ruchowych (pływanie i piłka siatkowa). (dowód: akta kontroli, str. 348-349, 369)

Ustalono
nieprawidłowości

We *Wnioskach z realizacji planu nadzoru w roku 2009/10* zawarto nierzetelne zapisy w zakresie wdrażania podstawy programowej wychowania fizycznego z 2008 r.

w Gimnazjum, podając w nim m.in., że nauczyciele znają powyższą podstawę programową i że praca z podstawą przebiega prawidłowo. Także Anna Sobala-Zbrozczyk, dyrektor Zespołu Szkół podała w trakcie kontroli NIK, że nauczyciele zapoznali się z podstawą programową wychowania fizycznego z 2008 r. i przedstawili ramowe plany nauczania zgodne z ww. podstawą. Tymczasem z ustaleń kontroli NIK wynika, że w dopuszczonych do użytku szkolnego na tym poziomie edukacji dwóch programach nauczania wychowania fizycznego nie zawarto treści nauczania odnoszących się w pełni do wymagań podstawy programowej przedmiotu, a także większości z nich nie zrealizowano (por. pkt. 1.5. i 1.6. niniejszego wystąpienia pokontrolnego).

Stwierdzone w trakcie niniejszej kontroli nieprawidłowości wynikały m.in. z nieskutecznego nadzoru pedagogicznego nad dziedziną wychowania fizycznego, który sprawuje dyrektor na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 2 ustawy o systemie oświaty w zakresie określonym w art. 33 ust. 2 pkt 2 i 3 tej ustawy, tj. m.in. realizacji podstaw programowych i przestrzegania zasad oceniania. Ponadto w ramach nadzoru pedagogicznego nie ustalono, stosownie do art. 33 ust. 1 pkt 2 ustawy o systemie oświaty, efektów wdrażania podstawy programowej wychowania fizycznego z 2008 r. na zakończenie cyklu kształcenia w Gimnazjum, wykorzystując w tym celu wymagania szczegółowe określone w tej podstawie. (dowód: akta kontroli, str. 339-341, 377-378)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

ZSS nie zrealizowała zalecenia sformułowanego we *Wnioskach z realizacji planu nadzoru w roku 2009/10* dotyczącego uzgadniania z uczniami organizacji zajęć wychowania fizycznego do wyboru. Wskazują na to m.in. opinie uczniów wyrażone w trakcie badania ankietowego NIK. (dowód: akta kontroli, str. 5-63, 66-67, 73, 239-241)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność w zbadanym obszarze.

IV. Wnioski

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli w kontekście stwierdzonych nieprawidłowości zwraca uwagę na potrzebę zapewnienia udziału nauczycieli wychowania fizycznego w formach doskonalenia związanych z realizacją podstawy programowej oraz wdrożenie systematycznego nadzoru pedagogicznego w dziedzinie wychowania fizycznego. Ponadto należy zwrócić uwagę na odpowiednie zaplanowanie zajęć wychowania fizycznego w tygodniowym harmonogramie zajęć szkolnych.

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁶, wnosi o:

1. Dopuszczenie do użytku szkolnego programów nauczania wychowania fizycznego zgodnie z obowiązującymi zasadami.
2. Zapewnienie pełnej realizacji podstawy programowej wychowania fizycznego w Gimnazjum Zespołu Szkół Społecznych.
3. Przestrzeganie *Zalecanych warunków i sposobów* realizacji podstawy programowej wychowania fizycznego w zakresie edukacji zdrowotnej.
4. Stosowanie obowiązującej procedury organizacji form wychowania fizycznego do wyboru przez uczniów.
5. Przestrzeganie udziału uczniów w obowiązkowych zajęciach wychowania fizycznego organizowanych wyłącznie przez Zespół Szkół Społecznych.
6. Zapewnienie zgodności z przepisami prawa wewnątrzszkolnego systemu oceniania osiągnięć uczniów wychowania fizycznego.

¹⁶ Dz. U. z 2012 r., poz. 82.

7. Rzetelne dokumentowanie realizacji obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego.
8. Stosowanie obowiązujących zasad dokumentowania wypadków uczniów.
9. Zapewnienie zgodności ze stanem faktycznym szkolnej bazy danych Systemu Informacji Oświatowej w zakresie wypadków uczniów.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego Najwyższej Izby Kontroli.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

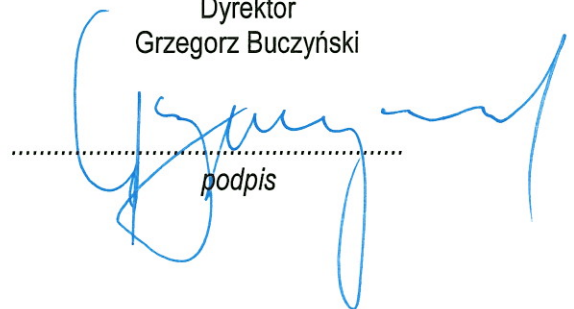
Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 14 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 22 stycznia 2013 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Nauki, Oświaty
i Dziedzictwa Narodowego

Dyrektor
Grzegorz Buczyński

.....
podpis

22.01.2013

